

NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

Du er her: regjeringen.no / [Nærings- og handelsdepartem...](#) / [Dokumenter](#) / [Høringer](#) / [2011](#) / Høringsbrev

Utkast til forskrift om bevæpnede vakter på skip mv.

Høringsbrev , 04.03.2011

Innledning

Nærings- og handelsdepartementet sender med dette på høring utkast til forskrift om bruk av bevæpnede vakter på norskregistrerte skip mv. Innledningsvis vil departementet presisere at det ikke er tatt endelig stilling til om det bør fastsettes en forskrift om bruk av bevæpnede vakter på norskregistrerte skip, og vi ber om prinsipielle synspunkter på dette. Videre oppfordres høringsinstansene til å peke på alternative tiltak som kan bidra til å redusere risikoen for at norskregistrerte skip blir utsatt for piratvirksomhet.

Nærings- og handelsdepartementet har utarbeidet et forskriftsutkast i medhold av skipssikkerhetsloven (se vedlegg 2), gitt at det konkluderes med at bruk av bevæpnede vakter bør reguleres nærmere i forskrift. Forskriftsutkastet må ses i sammenheng med utkast til forskrift om endring av våpenforskriften som Justisdepartementet i dag har sendt på høring til de samme høringsinstansene.

Formålet med forskriftsutkastet er å oppstille nærmere kriterier for bruken av slike vakter, herunder bruk av våpen. Departementet presiserer at det er opp til rederiet om det ønsker å ta i bruk bevæpnede vakter, men dersom det skal gjøres, må det være i tråd med forskriften. Det er presisert i forskriftsutkastet at bruk av våpen så langt som mulig bør unngås, samtidig er det fastsatt krav til bl.a. prosedyrer og aksept fra forsikringsgiver om bruk av bevæpnede vakter. Høringsfristen er 4. april 2011.

Bakgrunn

Skipsfarten er hardt rammet av den stadig økende og svært voldelige piratvirksomheten utenfor kysten av Somalia og i Det indiske hav. I gjennomsnitt er hvert 20. skip som passerer gjennom Adenbukta norskkontrollert. I 2010 gjennomførte piratene rekordhøye 61 "vellykkede" angrep. 30 skip og rundt 700 sjøfolk holdes nå som fanger under svært vanskelige forhold i Somalia. Dette skjer til tross for bedre sikkerhetstiltak fra næringen selv, herunder bruk av konvoier, og nærværet av militære styrker. Piratene angriper nå i hele Det indiske hav og marinestyrkene har begrenset mulighet til å beskytte handelsskipene i et så stort geografisk område. Piratene er bedre organisert, bedre utstyrt og tyngre bevæpnet enn tidligere. Hittil har 9 sjøfolk omkommet i piratenes fangenskap. Det er nå blitt vanlig at piratene skyter mot skipene for å få dem til å overgi seg. Det er rapportert om en markert økning i voldsbruken fra piratene, både under angrepene, men også mot tilfangetatte sjøfolk. Et fåtall skip med norsk tilknytning har vært kapret. Ingen norskregistrerte skip er hittil kapret, men flere har blitt angrepet den siste tiden. Ingen skip med bevæpnede vakter om bord er hittil kapret, idet piratene har avbrutt angrepene når det er skutt varselskudd fra skipene.

På denne bakgrunn har norske myndigheter mottatt anmodninger fra rederier om å klargjøre muligheten til å ta i bruk bevæpnede vakter om bord på norskregistrerte skip. Bruk av bevæpnede vakter er eksplisitt tillatt av flaggstater som Panama, Liberia, Marshall Islands, Singapore og Danmark. En rekke andre land aksepterer dette stilltiende.

Gjeldende rett

Internasjonalt er det ingen utfyllende krav mht. bruk av bevæpnede vakter. For norskregistrerte skip vil bruk av bevæpnede vakter reguleres av skipssikkerhetsloven (NHD), vaktvirksomhetsloven og våpenloven (JD). I skipssikkerhetsloven § 3 første ledd er det slått fast at loven får anvendelse for norske skip (hvilket betyr norskregistrerte skip) uansett hvor de befinner seg.

Skipssikkerhetsloven § 39 fastslår at det skal treffes forebyggende tiltak for å hindre og beskytte mot ulovlige handlinger mot skipet. Tredje ledd åpner for at departementet gjennom forskrift kan fastsette nærmere krav til tiltak. Tredje ledd, som bygger på ISPS-koden, inneholder videre en oppregning av hvilke tiltak dette kan dreie seg om. Momentene er ikke uttømmende og selv om tiltakene først og fremst er myntet på terrorhandling, vil de også kunne virke forebyggende mot andre ulovlige handlinger så som piratvirksomhet. Ombordtaking av bevæpnede vakter vil være et forebyggende tiltak i henhold til § 39 tredje ledd.

Skipssikkerhetsloven § 40 gir skipsføreren en særskilt fullmakt til å iverksette tiltak og anvende maktmidler for å beskytte skipet mot ulovlige handlinger som nevnt i § 39. Bestemmelsen åpner opp for bruk av våpen om bord på norskregistrerte skip i visse sammenhenger. Bruk av maktmidler må selvsagt bare benyttes når det er nødvendig og forsvarlig. I forarbeidene (se Ot.prp. nr. 87 (2005-2006) s. 128) er det understreket at det vil være rom for "betydelig skjønn fra skipets side dersom man står overfor en uklar og tilsynelatende prekær situasjon". Samtidig må bruk og tiltak av maktmidler avstemmes mot alvorligheten av den situasjonen skipet står overfor.

I 2009 vedtok også Stortinget endringer i vaktvirksomhetsloven som medfører at loven ikke kommer til anvendelse på vaktvirksomhet på skip som omfattes av ISPS-regelverket. Endringene i vaktvirksomhetsloven vil tentativt tre i kraft 1. april 2011.

Behovet for forskriften

Bruk av bevæpnede vakter vil være et tillegg til andre sikkerhetstiltak som skipene allerede gjennomfører. Under Contact Group on Piracy off the Coast off Somalia, CGPCS, er det opprettet en egen arbeidsgruppe som har utarbeidet såkalte BMP, Best Management Practises, for skip som seiler gjennom området. Disse retningslinjene er nå ute i 3. versjon og er utarbeidet i samråd med næringen. Dette er anbefalinger om at skip melder seg til det regionale sikkerhetssenteret for å få oppdatert informasjon om trusselbilde og vurdering om mulig konvoifart m.m. Det er anbefalinger om bruk av piggråd, vannkanoner, sikring av dører og adkomst muligheter, forsterket vakt hold og andre passive/aktive sikringstiltak. Tiltakene må vurderes for hvert enkelt fartøy i henhold til fartøystype, fart, fribord osv. Bruk av bevæpnede vakter vil komme i tillegg til dette og vil kunne være aktuelt for særlig utsatte skip som f.eks. har lavt fribord, lav hastighet og begrensede manøvreringsmuligheter. Dette kan for eksempel være kranfartøy, skip med større slep eller stor dekkslast, seismikkfartøy, tankskip osv.

Det er ingen folkerettslige regulering av spørsmålet om bevæpnede vakter. Flere stater har tatt til orde for at FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) skal fastsette retningslinjer for bruk av bevæpnede vakter der flaggstaten tillater det, uten at det hittil har vært oppnådd enighet om dette i organisasjonen.

Samtlige norskregistrerte skip er forsikret i Den Norske Krigsforsikring (DNK). DNK har over lengre tid hatt erfaring med kvalitetssikring av vaktelskaper gjennom redere som har registrert skipene sine i fremmede staters registre. Denne kontrollen antas å være god, bl.a. har forsikringsgiver vesentlige økonomiske interesser gjennom forsikringsavtalen, slik at det også er i forsikringsgivers interesse at det er en god kvalitetskontroll.

Det foregår også blant internasjonale vaktelskaper et arbeid for å utarbeide bransjestandarder, primært med det formål å stille kvalitetskrav til selskaper som tilbyr slike tjenester. Også Den Norske Krigsforsikring arbeider med standarder for kvalitetskontroll av vaktelskaper. Videre kan forsikringsgivere gi bistand til rederier mht. valg av vaktelskap.

Det legges derfor til grunn at bransjen om ikke alt for lenge kan ha utarbeidet standarder for vaktelskaper og bruk av våpen. Uavhengig av resultater av de nevnte pågående prosesser, er det departementets oppfatning at det vil kunne være i sjøfolkens og rederienes interesse at norske myndigheter stiller nasjonale krav til bevæpnede vakter. Dersom det på et senere tidspunkt fastsettes bransjenormer eller retningslinjer fra IMO, vil forskriften kunne endres. Bevæpnede vakter vil kunne virke avskrekkende på pirater og bidra til å oppfylle skipssikkerhetslovens formål om å trygge om liv, helse, miljø og materielle verdier. Samtidig vil eventuell bruk av bevæpnede vakter være et ekstraordinært tiltak i en ekstraordinær sikkerhetssituasjon som vil kreve klare retningslinjer fra myndighetshold og en forsvarlig håndtering av rederier og om bord på det enkelte skip.

Nærmere om innholdet i en eventuell forskrift gitt i medhold av skipssikkerhetsloven

Bruk av bevæpnede vakter vil være forbeholdt ISPS-skip. Dette er skip som omfattes av forskrift 22. juni 2004 nr. 972 om sikkerhet og terrorberedskap om bord på skip og flyttbare boreinnretninger, i praksis skip i utenriks fart. Bruk av bevæpnede vakter vil være begrenset til skip som opererer i, til eller fra et område med beredskapsnivå 2 eller 3 (som er det høyeste).

Forskriftsutkastet krever at rederiet på forhånd har varslet forsikringsgiveren. Videre forutsetter forskriften at forsikringsgiveren har akseptert bruken av vaktene. Som nevnt ovenfor vil forsikringsgiveren kunne gi veiledning mht. forsvarlig valg av vaktelskaper.

Et viktig element i forskriften er krav til prosedyrer for bruk av bevæpnede vakter, samt bruk og oppbevaring av våpen. Det er svært viktig at rederiene har klare retningslinjer for hvordan slike vakter skal opptre og hvordan våpen skal håndteres. For å unngå uklarheter mht. kommandolinjer internt på skipet dersom det skulle komme en situasjon hvor maktbruk er påkrevet, er det slått fast at vaktene står under skipsføreren kommando. Videre er det slått fast at det skal avfyres varselkudd mot pirater mv. dersom omstendighetene tillater det. Forskriftsutkastet stiller også krav om at prosedyrene fastsetter at bevæpnede vakter skal gjøres kjent med forhold om bord av betydning for deres oppdrag. Å bli kjent med skipet, samt eventuelle risikoer knyttet til skipets eller lastens egenskaper om det skulle bli skuddutveksling med pirater, vil typisk være eksempler på hva som må forventes at vaktene er klare over.

Det er også foreslått presisert i forskriften at det skal innføres i dekkdagboken dersom det har oppstått

hendelser som har medført bruk av våpen, selv om denne plikten trolig må antas å foreligge etter gjeldende forskrifter. Slike hendelser skal rapporteres om til Sjøfartsdirektoratet i en kortfattet form innen 72 timer. Departementet ser her for seg at en e-post til direktoratet vil være en måte å kommunisere om dette på, og ikke utarbeidelse av standard skjema.

Administrative og økonomiske konsekvenser

For myndighetene vil de administrative og økonomiske konsekvensene være helt marginale. Sjøfartsdirektoratet skal riktignok motta rapporter hvor det har vært hendelser med bruk av våpen, men dette krever ingen ressurser av betydning for direktoratet å følge opp dette.

Fra rederiets side vil det kreve noe administrative ressurser å etablere prosedyrer for bruk av bevæpnede vakter, samt bruk og oppbevaring av våpen. I tillegg kommer kravet om nedtegnelse av hendelser i dekkedagbok og etterfølgende rapportering til direktoratet. Departementet antar at dette likevel vil dreie seg om beskjedne økte administrative ressurser for rederiene. Utgifter til innleie av vakter må dekkes av rederiet selv. Det må også presiseres at kravene i forskriften kun kommer til anvendelse for rederier som beslutter å inngå kontrakt om kjøp vaktjenester.

Forsikringsgiverne vil på sin side få noe økte administrative ressurser forbundet med å akseptere bruken av bevæpnede vakter mv. Departementet antar heller ikke at dette vil dreie seg om vesentlig økt ressursbruk.

Høringsfrist

Vi ber om at eventuelle synspunkter på om det bør fastsettes en forskrift om bruk av bevæpnede vakter og eventuelle kommentarer til forskriftsutkastet, sendes til oss innen 4. april 2011.

Videre oppfordres høringsinstansene til å peke på alternative tiltak som kan bidra til å redusere risikoen for at norskregistrerte skip blir utsatt for piratvirksomhet.

Saksbehandler Terje Hernes Pettersen kan kontaktes ved behov på 22 24 04 77 / thp@nhd.dep.no.

Vedlagt følger utkast til forskriftsendringer og kommentarer til de enkelte bestemmelsene.

Med hilsen

Ida Skard [\(e.f.\)](#)
ekspedisjonssjef

Terje Hernes Pettersen
seniorrådgiver

Vedlegg: [Kommentar til den enkelte paragraf](#)
[Forskrift om bruk av bevæpnede vakter på norske skip mv.](#)

§ 1 Virkeområde

Bestemmelsen slår innledningsvis fast at forskriften er begrenset til å gjelde såkalte ISPS-skip. Hvilke skip dette er fremgår av § 2, men det er i korte trekk skip i utenriks fart. Videre begrenses anvendelsesområdet til å gjelde skip som skal seile i, til eller fra beredskapsområde 2 eller 3 (3 er det høyeste). Hva som er beredskapsområde 2 og 3 fremgår av forskrift 22. juni 2004 nr. 972 om sikkerhet og terrorberedskap om bord på skip og flyttbare boreinnretninger. Beredskapsnivå 2 er det nivået hvor tilleggstiltak for sikkerhets- og terrorberedskap skal opprettholdes for en viss tidsperiode på grunn av en midlertidig økt risiko for hendelser som kan true sikkerheten. Beredskapsnivå 3 er det nivået hvor ytterligere spesifikke sikkerhets- og terrorberedskapstiltak skal opprettholdes for en begrenset tidsperiode når en hendelse som kan true sikkerheten er umiddelbart forestående eller sannsynlig. Beredskapsnivå fastsettes av Sjøfartsdirektoratet.

§ 2 Definisjoner

Bestemmelsen inneholder kun én definisjon, nemlig hva som skal forstås som et ISPS-skip, jf. virkeområdet i § 1. Definisjonen er identisk med forskrift 22. juni 2004 nr. 972 om sikkerhet og terrorberedskap om bord på skip og flyttbare boreinnretninger, § 1. Etter endringen som Stortinget fastsatte i 2009 gjelder ikke vaktvirkningsloven lenger for ISPS-skip.

§ 3 Forholdet til rederiets forsikringsgiver

Bestemmelsen oppstiller et krav om at rederiet både varsler forsikringsgiver om at rederiet har hensikt å ta om bord bevæpnede vakter. Videre at forsikringsgiver skal akseptere det aktuelle selskapet som rederiet ønsker å benytte. Dette forutsettes dokumentert. Kravet er oppstilt av både for å sikre en viss kvalitetskontroll mht. bruk av vaktsselskap.

Samtlige norske skip er forsikret i Den Norske Krigsforsikring (DNK). DNK har over lengre tid hatt erfaring med kvalitetssikring av vaktsselskaper gjennom redere som har registrert skipene sine i fremmede staters registre. Denne kontrollen antas å være god, bl.a. har forsikringsgiver vesentlige økonomiske interesser gjennom forsikringsavtalen, slik at det også er i forsikringsgivers interesse at det er en god kvalitetskontroll.

Det arbeides for øvrig med egne bransjenormer for kvalitetskontroll av bevæpnede vakter.

§ 4 Prosedyre for oppbevaring og bruk av bevæpnede vakter, bruk og oppbevaring av våpen

Bestemmelsen slår i første ledd fast at rederiet skal etablere en prosedyre for bruk av bevæpnede vakter, samt bruk og oppbevaring av våpen. Hva som skal være det nærmere innhold i prosedyrene er opp til rederiet selv å vurdere i samråd med skipsføreren, eventuelt også med forsikringsgiver og vaktsselskapet. Gjennom å stille

krav til prosedyrer er det departementets målsetning at rederiet har en bevisst policy om bruk av bevæpnede vakter. Prosedyrene skal gjøres kjent for skipsføreren, mannskapet og vakter som følger med skipet.

I annet ledd er det fastslått at det skal fremgå av prosedyrene at vakter om bord står under skipsføreren kommando. Dette for å unngå uklarheter mht. kommandolinjer internt på skipet dersom det skulle komme en situasjon hvor maktbruk er påkrevet, er det slått fast at vaktene står under skipsføreren kommando. Det skal videre fremgå av prosedyrene at vakter som tas om bord blir gjort kjent med skipet og forhold om bord som har betydning for deres oppdrag. Å bli kjent med skipet, samt eventuelle risikoer knyttet til skipets eller lastens egenskaper om det skulle bli skuddutveksling med pirater, vil typisk være eksempler på hva som må forventes at vaktene er klar over.

§ 5 *Oppbevaring av våpen*

Bestemmelsen slår fast at våpen skal oppbevares på en forsvarlig måte av hensyn til mannskapets og skipets sikkerhet. Departementet ønsker foreløpig ikke å fastsette ytterligere detaljer mht. til hva som skal anses som "forsvarlig" oppbevaring. Dette vil bl.a. bero på skipets utforming og type skip, samt omstendighetene for øvrig. Bestemmelsen er delvis overlappende med våpenforskriften.

§ 6 *Bruk av våpen*

Bestemmelsen fastslår i første ledd at det fra skipets side tas i bruk våpen når det er nødvendig for å hindre eller beskytte mot terrorhandlinger, piratvirksomhet, [og andre ulovlige handlinger]. En adgang til å ta i bruk våpen fremgår av skipssikkerhetsloven § 40, slik at bestemmelsen først og fremst er tatt inn av informasjonshensyn. Samtidig er bruk av våpen et svært sterkt reaksjonsmiddel. Derfor er det presisert i første ledd at bruk av våpen så langt som mulig bør unngås. Det følger for øvrig av § 40 at bruk og tiltak av maktmidler skal avstemmes mot alvorligheten av den situasjonen skipet står overfor.

I annet ledd er det presisert at varselskudd skal avfyres fra skipets side når omstendighetene tillater det. Å løsne varselskudd er en vanlig i praksis for skip som i dag har bevæpnede vakter om bord og har vist seg å være både et effektivt forebyggende tiltak. Samtidig vil i utgangspunktet ikke varselskudd føre til konsekvenser for liv eller helse.

§ 7 *Loggføring og rapportering*

Bestemmelsen slår fast at i de tilfeller hvor våpen tas i bruk, herunder at varselskudd løsnes, skal hendelsen nedtegnes i skipets dekkdagbok. En kort etterfølgende rapport som beskriver hendelsen, herunder bruken av våpen, skal sendes til Sjøfartsdirektoratet innen 72 timer. Det vil være tilstrekkelig med en rapport på e-post til direktoratet. Hovedformålet med rapporteringsplikten er at myndighetene skal danne seg et bilde over omfanget av våpenbruk på norske skip.

§ 8 *Ikrafttredelse*

Bestemmelsen fastslår at forskriften trer i kraft straks. Departementets målsetning er at dette kan skje så raskt som mulig.

Forskrift om bruk av bevæpnede vakter på norske skip mv.

Vedlegg 2

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet xx. xx 2011 med hjemmel i lov 16 februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) §§ 39 og 40, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

§ 1 Virkeområde

Denne forskriften gjelder for norskregistrerte ISPS-skip som skal bruke bevæpnede vakter for seiling i, til eller fra et område med beredskapsnivå 2 eller 3, som nærmere definert i den til enhver tid gjeldende forskrift om sikkerhet og terrorberedskap om bord på skip og flyttbare boreinnretninger. Forskriften gjelder ikke fartøy som benyttes til ikke-kommersielle formål.

§ 2 Definisjoner

Med ISPS-skip forstås:

- a) Passasjerskip, herunder hurtiggående passasjerfartøy, som er sertifisert for internasjonal fart som definert i SOLAS kap. I, regel 2(d), samt passasjerskip som er sertifisert for passasjerskipsklasse A som definert i den til enhver tid gjeldende forskrift om besiktelse, bygging og utrustning av passasjerskip i innenriksfart;
- b) lasteskip, herunder hurtiggående lastefartøy, med bruttotonnasje på 500 og derover, som er sertifisert for internasjonal fart som definert i SOLAS kap. I, regel 2(d);
- c) flyttbare boreinnretninger, når de forflytter seg utenfor norsk jurisdiksjonsområde.

§ 3 Forholdet til rederiets forsikringsgiver

Før bevæpnede vakter tas om bord, skal rederiets forsikringsgiver være varslet og ha akseptert bruken av slike.

§ 4 Prosedyre for oppbevaring og bruk av bevæpnede vakter, bruk og oppbevaring av våpen

Rederiet skal etablere prosedyre for bruk av bevæpnede vakter, samt bruk og oppbevaring av våpen. Prosedyrene skal gjøres kjent for skipsføreren, mannskapet og vakter som følger med skipet.

Det skal fremgå av prosedyrene at vakter om bord står under skipsførerenes kommando.

Videre skal det fremgå av prosedyrene at vakter som tas om bord blir gjort kjent med skipet og forhold om bord som har betydning for deres oppdrag.

§ 5 Oppbevaring av våpen

Våpen skal oppbevares på en forsvarlig måte.

§ 6 Bruk av våpen

Når det er nødvendig for å hindre eller beskytte mot terrorhandlinger og piratvirksomhet, kan det fra skipets side tas i bruk våpen. Bruk av våpen bør imidlertid så langt som mulig unngås.

Varselskudd skal avfyres fra skipets side når omstendighetene tillater det.

§ 7 Loggføring og rapportering

Dersom det fra skipets side tas i bruk våpen, skal hendelsen nedtegnes i skipets dekkdagbok. En kort etterfølgende rapport som beskriver hendelsen, herunder bruken av våpen, skal sendes til Sjøfartsdirektoratet innen 72 timer.

§ 8 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.